

ДО: УСТАВЕН СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ул. „Кеј Димитар Влахов“ бр. 19 – 1000 Скопје, РМ

тел./факс: 02/3119-355; www.ustavensud.mk; mail@ustavensud.mk

ПОДНОСИТЕЛ: ЛЕВИЦА – Политичка партија

ул. „Мирослав Крлежа“ бр. 20/1-12, Општина Центар – 1000 Скопје

ЕМБС: 7108192; Трансакциска с-ка: 370001100160933 – Еуростандард Банка

www.levica.mk; contact@levica.mk; тел. 077/663-374

ИНИЦИЈАТИВА

ПРЕТСТАВКА ЗА ПОВЕДУВАЊЕ ПОСТАПКА ЗА ОЦЕНУВАЊЕ НА УСТАВНОСТА НА ДЕЛ ОД ЗАКОН

I

Целта на оваа граѓанска иницијатива, односно петиција за т.н. конституциона, јудициелна, нормативна, репресивна и апостериорна контрола in abstracto, е поведување постапка за оценување на уставноста на дел од актуелниот важечки **Закон за трговија на зелени пазари** (2018) – како општ акт, односно правен пропис, донесен од страна на Собранието на Р. Македонија, а објавен во Службен весник на РМ, бр. 11/18 од 18 јануари 2018 год.

II

Оваа иницијатива за оцена на уставноста на дел од овој Закон ја поднесуваме како своевидна Actio popularis sui generis, согласно чл. 24, ст.1; чл. 108; чл. 110, ст.1, ал.1 и чл. 112, ст.1 од **Уставот на Република Македонија** (1991); како и чл. 12 од **Деловникот за работа на Уставниот суд на РМ** (1992).

III

Во склоп на оваа иницијатива, поради итноста и сериозноста на прашањето кое тангира преку 20.000 пазарции, т.е. продавачи на тезги, ги истакнуваме следниве две **посебни барања**:

1. **Барање за изрекување времена мерка** (по чл. 27 од *Деловникот*) – поради тоа што со ефективно спроведување во пракса на побиваните членови од Законот, односно со нивното извршување можат да настанат тешко отстранливи и штетни последици по социјалната правичност и социјалната сигурност на огромен број засегнати луѓе од посиромашните слоеви, неодложно бараме – во текот на траењето на постапката, а до донесувањето на конечната одлука – Судот да донесе привремено **решение за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија** преземени врз основа на оспорениот Закон.

2. **Барање за спојување на постапката** (по чл. 21 од *Деловникот*) – алтернативно бараме, доколку во меѓувреме и други, правни или физички лица,

покренале постапка за истата правна работа – овие посебни иницијативи да се здружат со првоподнесената, придружувајќи се на веќе образуваниот предмет, а за сите нив заедно да се води само една и *единствена постапка* и да се донесе една одлука *in meritum*.

IV

Бараме **поништување (дејство *ex tunc*) или укинување (*ex nunc*)** на дел од горенаведениот Закон – т.н. алтернативна петиција за „целосна/делумна касација“ на долунаведенава одредба, со Ваша конечна и **мериторна одлука** – од причини што, основано, сметаме дека следниве негови одредби, особено во подвлечениот дел, се во директна спротивност со УРМ/’91:

чл. 2, ст.1, ал.1 од ЗТЗП (2018):

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

- „Трговец на зелени пазари“, во смисла на овој закон, се смета невработено физичко лице што врши трговија на мало на тезги и пазари, физички лица кои се занимаваат со земјоделска дејност, трговци-поединци;

чл. 7, ст.1, ал.1 и ст.2 од ЗТЗП (2018):

(1) Трговија на зелени пазари може да вршат само: - невработени физички лица кои се регистрирани како вршители на самостојна дејност за трговија на мало на тезги и пазари, запишани во регистарот на Комората и вршат дејност согласно со одредбите од овој закон...;

(2) Трговци на зелени пазари од ставот (1) алинеја 1 на овој член не може да биде физичко лице кое остварува приходи по основ на работен однос, приходи по основ на самостојно вршење на дејност по друг закон, приходи по основ на договор за дело, приходи по основ на пензија, социјална парична помош и паричен надоместок за време на невработеност.

чл. 8 од ЗТЗП (2018):

Трговецот на зелени пазари одговара за своите обврски со целиот свој имот.

чл. 17, ст.1, ал.1 од ЗТЗП (2018):

(1) Трговецот на зелени пазари престанува да ја врши дејноста по сила на закон во следниве случаи: - ако се пензионира. [...]

V

Сметаме дека горенаведениот член од предметниов оспорен Закон, во подвлечениот дел, е **спротивен на следниве уставни одредби**, стипулирани во нормативниот дел на Уставот на РМ (1991) – особено во Делот I: *Основни одредби*; како и во Делот II: *Основни слободи и права на човекот и граѓанинот* – оддел 1 „Граѓански и политички слободи и права“, оддел 2 „Економски, социјални и културни права“; оддел 3 „Гаранции на основните слободи и права“ и оддел 4 „Основи на економските односи“:

а) чл. 9, ст.1-2 од УРМ:

Граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

б) чл. 32, ст.1-4 од УРМ:

Секој има право на работа...

Секому, под еднакви услови, му е достапно секое работно место.

Секој вработен има право на соодветна заработувачка.

Од овие права вработените не можат да се откажат.

в) чл. 55 од УРМ:

Се гарантира слободата на пазарот и претприемништвото.

Републиката обезбедува еднаква правна положба на сите субјекти на пазарот.

Републиката презема мерки против монополската положба и монополското однесување на пазарот.

Слободата на пазарот и претприемништвото можат да се ограничат со закон единствено заради одбраната на Републиката, зачувување на природата, животната средина или здравјето на луѓето.

г) чл. 58, ст.1 од УРМ:

Сопственоста и трудот се основа за управување и учество во одлучувањето.

д) чл. 8, ст.1; ал.1, 3 и 8 од УРМ:

Темелни вредности на уставниот поредок на Р. Македонија се:

т. 1: основните слободи и права на човекот и граѓанинот, признати во меѓународното право и утврдени со Уставот;

т. 3: владеењето на правото; и

т. 8: хуманизмот, социјалната правда и солидарноста.

ѓ) чл. 11, ст.2 од УРМ:

Се забранува присилна работа.

е) чл. 34 од УРМ:

Граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

ж) чл. 35, ст.1 од УРМ:

Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните, согласно со начелото на социјална праведност.

з) чл. 54, ст.1 и 3 од УРМ:

Слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

*Ограничувањето на слободите и правата **не може да биде дискриминаторско** по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.*

с) чл. 51 од УРМ:

Во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да го почитува Уставот и законите.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

1. Нашиот Устав на РМ (1991) разликува две категории поврзани со **проблематиката на вработувањето** и работништвото, како круцијално економско право на граѓаните:

1) *Слобода на работа*, која е прокламирана во три димензии, и тоа: (а) право на граѓанинот слободно да го избира своето занимање и вработување, т.е. да одлучи дали ќе врши или не одредена работа или дејност, односно дали и кога ќе престане да работи, доколку тоа го сака; (б) на секој граѓанин, под еднакви услови, да му се достапни секое работно место и секоја функција во општеството; и (в) забраната на присилна работа! Всушност, за економскиот систем, слободата на работа има исто значење какво што има слободата на политичко здружување и дејствување за политичкиот систем.

2) *Право на работа* кое, исто така, е тродимензионално: (а) право на постојан или привремен работен однос, согласно неговите стручни и физички способности, како и согласно неговата слободна волја; (б) загарантирана заштита при работењето; и (в) право на соодветна заработувачка и материјална обезбеденост за време на привремена невработеност.¹ За разлика од „слободата на работа“ – како првенствено духовна категорија, „правото на работа“ се јавува како круцијална материјална основа за обезбедување пристојна животна егзистенција на работникот и неговото поблиско семејство кое тој го издржува.

2. Од вака поставените концепти, евидентно е дека нема, ниту логички, ниту правни причини, зошто **законодавецот сака**

3. Вака оставениот нејасен и недоречен член, внесува огромна доза на **непропорционалност и арбитрерност** во утврдувањето на нормите кај компаниите – што, пак, може да доведе до апсурдни [хипотетички, но и реални] ситуации: пр. еден работник во една компанија за производство на керамички плочки да треба да изработи 500 плочки во текот на денот за да земе минималец, а друг – во соседната компанија – да треба да изработи 1.000 плочки (т.е. дуplo повеќе) за да ја земе истата минимална плата!? Ова, секако, дека се коси со здравиот разум и со *граѓанската еднаквост* на луѓето, како нивно вродено лично право – коешто ја обврзува државата да презема ефикасни мерки за заштита од, а не за стимулирање на оваа фактичка нееднаквост.

Сево ова директно и грубо го повредува основното јуриспруденцијално **начело на правна сигурност** на вработените, врз кое што фундаира и нашата Република. Ова дотолку повеќе што, од досегашните одлуки и решенија на Уставниот суд на РМ, токму правната сигурност на граѓаните на РМ е дел од

¹ Така и проф. д-р Светомир Шкарик и проф. д-р Гордана Силјановска – Давкова, *Уставно право*, УКИМ, Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје, 2007, 427.

фундаменталното начело на Владеење на правото (*Rule of Law*), односно составен и нераскинлив дел кој е инкорпориран во оваа темелна вредност на нашиот уставен поредок! Според едно постоечко мислење (*opinio iuris*) на Уставниот суд, токму „владеењето на правото подразбира доследна примена на законските прописи кои треба да се општи, точно одредени и недвосмислено формулирани правила“² – а не непрецизни, диспропорционални, малициозни или преекстензивни одредби, кои му оставаат огромен привилегиран, фаворизирачки и нефер маневарски простор на работодавецот, погоден за многу идни злоупотреби и манипулации на штета на работниците и нивниот природноправен егзистенцијален интерес.

4. *Argumentum a fortiori*, би се послужиле и со следнава судска пракса, односно **прецедентно право** кое, во повеќе наврати, го има санкционирано и Уставниот суд на РМ – во некои свои касаторни одлуки, битни за социјалната клима во државата. Сметаме дека со опстојувањето оспорената законска одредба, всушност, би се довело до постоење на два/три/четири/пет/итн. паралелни и меѓусебно различни – т.е. противречни, нејасни и контрадикторни система на третирање на „нормираниот учинок“ – што, пак, е во еклатантна спротивност на принципот на *владеење на правото*, како темелна вредност, а дополнително и со принципот на *правната сигурност*, како авторитативен правен стандард – кои, пак, произлегува од теорискиот концепт на „Правна држава“ (*Rechtstaat*).³

5. Оттука, цениме дека оспорениот член - кој, патем речено, е и спротивен на смислата и супстратот на „социјалната држава на благосостојба“ внесува огромна доза правна несигурност и се противи на инкорпорираниот принцип на **уставност и законитост** што го обврзува законодавецот, при носењето закони, да конципира и формулира прецизни, недвосмислени и јасни правни норми усогласени со Уставот и со останатите закони во нашиот внатрешен позитивно-правен поредок, кои ќе бидат разбирливи за поголемиот дел од населението (а не само за правниците и сметководителите) – оти само таквите норми можат да претставуваат солидна основа за постапување *in concreto* од страна на судовите, државните органи и нивните службеници.⁴

Поради сè што е наведено погоре сметаме дека оваа, очигледно антиконституционална и конфузна законска одредба, која е инкомпатибилна со нашиот демократски уставен поредок – земајќи ја предвид **јавната полза** (*utilitas publica*) и **социјалната правда** од тоа дејствие – треба што побрзо да биде касирана и повеќе да не постои во нашиот домашен правен систем како противуставна, крајно штетна и изразито непропорционална.

² Цит. сп. *Решение на Уставен суд на РМ - У.бр. 77/11 (6.VII.2011)*; т.6, стр. 6.

³ *Per analogiam* од *Одлуката на Уставниот суд на РМ, У.бр. 103/2010 (22.XII.2010)*; т.5, стр. 4.

⁴ *Per analogiam* од *Одлуката на Уставниот суд на РМ, У.бр. 188/2006-0-0 (4.IV.2007)*; цит. стр. 3.

* * *

Врз основа на досегашното искуство при комуникацијата со Вашите служби, како подносител, БАРАМЕ да бидеме перманентно, навремено и **писмено известени** за понатамошното постапување, како и за исходот од оваа наша Иницијатива – согласно чл. 13 и чл. 22, ст.1-2 од Вашиот *Деловник за работа* (1992).

С к о п ј е
25 јануари 2019

ПП ЛЕВИЦА:
Застапник по закон/овластено лице:
доц. д-р Димитар Анасиев
